

Rögzített improvizáció a Marczibányi téri tanár-továbbképzés bemutató foglalkozásán; vezető: Kaposi László
Trencsényi Imre felvétele

A szégyen

Kuklis Katalin¹⁶

Csoport: gimnazisták részére; kedvező, ha a résztvevők már rendelkeznek drámajátékos tapasztalattal

Időtartam: kb. két tanítási óra

Körülmények, feltételek: átlagos osztályteremnek megfelelő méretű helyiségben játszható, a játszóknak számával megfelelő számú székkal

Tanítási terület: Gabriel García Márquez *Egy előre bejelentett gyilkosság krónikája* c. műve; egy döntési helyzet kezelése

Történetváz: Angela Vicariot visszavitte a vőlegénye, mert a nászéjszakán kiderült, hogy már nem volt szűz. A lányt az anyja döntésre kényszeríti: vagy megmondja annak a nevét, aki befektetette a család jó hírét, s ezáltal az illetőnek a halálos ítéletét írja alá – ha nem, akkor rajta marad a szégyen.

Fókusz: Hogyan döntök egy elbukással/halállal fenyegető helyzetben: magamat mentem vagy a másikat?

Kellékek: maszkok

Tanári felkészültség: Mivel a játék során elhangzik egy monológ a tanár előadásában, hasznos, ha a tanár némi színjátszó jártassággal rendelkezik.

---

¹⁶ A szerző önmagáról: „Származását tekintve felvidéki (Párkány). 2007-ben szerezte bölcsészdiplomáját a pozsonyi Comenius Egyetemen, magyar-angol szakon. Kaposi László tanfolyamán kínlódott 8 hétvégén keresztül. De nem bánta meg. Jelenleg tanársegédként dolgozik egy angliai középiskolában.”

1. Tanári narráció:

Történetünk a múltban játszódik, a 20. század közepe tájékán. Képzelteték el egy kis falut, valahol Latin-Amerikában! Ez a falu olyan kicsi, hogy a lakói azt mondják róla: itt minden utca a főtérbe fut. Mindenki ismeri a másikat, az emberek keresztnéven szólítják egymást. Az itt élők vallásosak, de ez a vallásosság keveredik a babonával. Például a lányoknak lefekvés előtt nem szabad megfésülködniük, mert akkor kint maradnak a vízen a hajósok. Továbbá, ha valaki madarokról álmodik, az boldogságot jelent, ha fákkal, az halált. A falusiak egyéként békés és törvénytisztelő emberek. Azt tartják, ha valakinek folt esik a becsületén, az olyan bélyeg, amit az illetőnek élete végéig hordoznia kell. Egy lánynak *szegényben maradni* a legnagyobb megaláztatás. A falubeliek között természetesen van szegény és jómódú is. A falu általában véve önellátó, de elzárva nincs a világtól: időnként megjelenik itt néhány árus, más idegen is.

Angela Vicario ebben a faluban él egy „teljesen hagyományos” családban.

Az egyik falubeli, aki valamivel idősebb volt tőle, és később író lett, így emlékezik meg róla:

Angela Vicario egy szegény sorban élő család legkisebb lánya volt. Apja, Poncio Vicario, a szegények ötvöse, fenn akarván tartani a tisztelgő látszatot, addig iparkodott, hogy kihozza az aranyból, ami nincs is benne, amíg csak bele nem vakult. Purísima del Carmen, az anyja, tanítónő volt, amíg férjhez nem ment egyszer s mindenkorra. Szelíd és mélabús arckifejezése jól leplezte kemény jellemét. „Olyan volt, mint egy apáca.” (...) Akkora önfeláldozással viselte gondját a férjének és nevelte a gyerekeit, hogy az ember olykor el is felejtette, hogy ő is a világon van. A két nagyobbik lánya sokáig nem ment férjhez. A két ikerfiú kivül volt még egy másik lányuk is, akit elvitt a váltóláz, és még két év múlva is gyászruhában jártak – odahaza félgyszabban, de az utcán talpig feketében. Az ikreket arra nevelték, hogy igazi férfi legyen belőlük, a lányokat pedig a férjhez menésre: megtanultak rámban himezni, varrógéppel varrni, csipkét verni, mosni, vasalni, művirágot és cukorfigurákat készíteni és eljegyzési kártyákat fogalmazni. (...) „Tökéletes lányok – mondogatták róluk gyakran. – Bármely férfit boldoggá tudnak tenni, mert arra nevelték őket, hogy szenvedjenek.” De annak a kettőnek, aki a két nagyobbik lányt elvette, mégse volt könnyű dolga, mivel a két nővér együtt járt mindenhová, női táncdelutánokat rendeztek, és hajlamosak voltak rá, hogy a férfiak szavaiban mindig a hátsó gondolatot keressék.

Négyük közül Angela Vicario volt a legszebb, és az a hír járta, hogy úgy jött a világra, mint a történelem nagy királynői: a köldökszínór a nyaka köré volt tekeredve.

Amikor bekapcsolódunk Angela életébe, már abban a korban van, amikor a faluban a lányok hagyományosan a férjhez menésre készülődnek. Csakhogy Angela, bármennyire is szép volt, mégsem volt kelendő a faluban – talán azért, mert a falubeliek butácskának tartották, az anyja meg makacsnak.

2. Listakészítés

Angela természetesen nem volt buta a szó mai értelmében – talán bátrabban szembeszállt a falu „törvényeivel”, vagy olyasmit is meg mert csinálni, ami a többi fiatalnak szintén eszébe juthatott, csak ők nem merték megtenni azt. Gyűjtsük össze, hogy melyek lehetnek azok a szokások a falunak illetve a családnak az életében, amelyek szigorú szabályok szerint működtek, s amelyeket Angela időnként mégis megszegett?

Le kell szögezni, hogy bár Angela „lázadozott” néha, komolyabb kihágásokat nem követett el, mert az anyja azonnal „helyre rakta” volna őt. A tanár listát készít a diákok ötleteiből. Hangsúlyozhatjuk, hogy olyan dolgokról is szó lehet itt, amelyeket ma talán semmiségnek tekintenénk, de akkortájt súlyosabb problémát jelenthettek.

3. Állókép

Alkossatok négy csoportot, és állóképben mutassatok meg egy-egy pillanatot azokból az eseményekből, amelyeket közösen összegyűjtöttünk!

Az állóképekbe – érintésre – gondolatkövetés iktatható be, illetve együtt járhat a játékkal a képek rövid értelmezése.

4. Naplóírás

Angela naplót ír, amelyben megemlékezik az előbb bemutatott eseményekről. Mindegyik csoport idézze fel az általa imént játszott jelenetet, majd készítse el Angela aznap esti naplóbejegyzését!

5. Egész csoportos improvizáció

A bátrabb fiataloknak néha-néha sikerül „elszökniük” otthonról, hogy találkozzanak egy kis időre. Ez általában este szokott történni, vacsora után. Ilyenkor mindenki tudja, hova kell mennie (és Angela is közéjük tartozott)...

Kérdés a csoporthoz: Vajon hol találkozhatnak? Egyáltalán: miért fontos ez nekik? Gyors egyeztetés.

Nézzünk meg egy ilyen estét a rejtekhelyen! Vannak, akik már ott vannak, mások csak most érkeznek, lopva. Angela is itt van már *(kérjünk meg valakit, hogy ebben a jelenetben játssza el Angela szerepét – őt a játék előtt instrukciókkal is elláthatjuk).*

Engedjétek meg, hogy a játékban egy adott pillanatban Angela anyjának szerepét vegyem fel!

Az anya nem jelenik meg ténylegesen, csak dühösen keresi a lányát valahol a közelben, szölongatja, és mintha egyre közelebb kerülne – ezzel le is lehet zárni a jelenetet.

6. Tanári narráció

Egy idegen érkezett a faluba, akiről hamarosan kiderült, hogy azért jött, hogy feleséget keressen magának. Sok pénze van és mindenkivel nyájas. Szemet vet Angelára, de nem udvarol, hanem a családján keresztül akarja megszerezni. Ez sikerül is, a család beleegyezik – Angela természetesen tiltakozik, csak hogy neki nincs döntési joga...

Itt össze lehet gyűjteni közösen az érveket, melyekkel a család a házasság megkötésének fontosságát alátámaszthatja.

7. Tanári szerepbelépés

Rohamosan közeleg az esküvő napja. Angela mostanában rosszul alszik...

Közeleg az esküvő napja, őt pedig nagyon bántja valami... A következő dolgok járnak a fejében... (itt a tanár lép Angela szerepébe):

Monológ

Miért kell nekem férjhez mennem? (A tanár beleszöheti a monológba azokat az érveket, amiket előzetesen közösen összegyűjtöttek).

Mit csináljak én azzal az emberrel? Különbön is... teljes szívemből utálok. Csúnyának nem csúnya, de „szőrös a melle”. Teljesen olyan, mint egy felnőtt. „Olyan nagyon felnőtt férfi.” És beképzelt. „Ilyen beképzelt alakot még sose láttam.” Azt hiszi, hogy a pénzén bármit megvásárolhat... (Egyéb idézetek is használhatók a regényből.) Jaj, de nem is ez a legnagyobb baj... hogy is lehettem ilyen bolond?! Mindenki azt hiszi, hogy „ártatlan” vagyok. És ha ez kiderül, nekem végem. Mit tegyek?! De ha most nem derül ki, akkor a nászéjszakán. Egy éve lehetett. Pedig olyan, mintha meg sem történt volna. Nem lett volna szabad... Egyszerűen valahogy megtörtént. Kíváncsiságból. És megegyeztünk, hogy ugyanúgy megyünk el egymás mellett, mint eddig. Hogy miért is nem gondoltam akkor arra... Hogyan fogok így férjhez menni?... Mondjam el anyámnak? Nem mondhatom el neki. Megölne. Vagy biztos megint jönne a „család becsületével”, meg akarná tudni a nevét és rajta állnának bosszút. Biztos, hogy neki vége lenne...

Pedig nem is csináltunk semmi rosszat...

Kérdés a csoporthoz: mi derült ki a látottakból-hallottakból?

8. Kis csoportos listakészítés és improvizáció (Angela álma)

Az esküvő előtti napokban Angela úgy érzi, talán valamit mégis tennie kéne még az esküvő előtt, de az anyjától való félelme erősen ott motoszkál benne. Négy csoportban gyűjtsétek össze, vajon mi minden fordulhatott meg a fejében ezidőtájt arról, hogy mit is tehetne, és ha tenne valamit, annak mik lennének a következményei! Válasszatok ki egyet és jelenítsétek meg mint Angela álmát!

9. Állóképek az esküvőről

Megtörtént az esküvő. Minden „simán” ment, bár volt egy-két „forró” helyzet. Alkossunk meg néhány tablót az eseményről!

Az állóképeket átvezető mozgás, majd a megállítás mint koncentrációs elem kötheti össze (az óra ezen szakaszában jól jöhet a résztvevőknek ez a frissítő mozgás). Az állóképek készítése 10 másodperc alatt – mindez csak nagyon rövid időt ad a megbeszélésre, de nem zárja ki azt. Egyeztethető például, hogy ki ki-csoda. Akit a tanár megérint, az lesz Angela – így a szerep állóképről állóképre másé lehet.

A tablókat mindig rövid egyeztetés követheti: ki hogyan érzi magát az adott helyzetben, ki van jelen – vagyis lehet javításokat eszközölni a tablókon, ha valaki úgy gondolja. Érintésre a GONDOLATKÖVETÉS konvenció is beiktatható.

- Esküvő a templomban – fél év jegyben járás után. A menyasszonyt most vezetik be az ikrek.
- A lány már 5 másodperce nem mondott semmit az *Akarod-e...?* kezdetű kérdésre.
- Lakodalom. A hangulat a tetőpontra hágott. Éledjen meg a jelenet egy rövid időre, majd azzal *érjen véget*, hogy az ifjú pár a vendégek engedelmével visszavonul az új otthonukba!...

10. Tanári közlés

A lakodalom szerencsésen véget ért, mindenki hazament. Hajnalban kopogtatnak Angela szülői házának ajtaján. Az anya nyit ajtót. Az ifjú pár áll kint. A férfi visszahozta Angelát, mert az már nem volt „ártatlan”. Angela félelme beigazolódott, az anya fenyegetőzik és egy nevet vár, s olyanokat mond, hogy a „család becsületét bármi áron meg kell védeni”.

11. Belső hangok

Ebben a helyzetben Angela már csak két lehetőséget vehet számba – kimond egy nevet vagy sem. Melyek lehetnek azok az érvek, amelyek egyik vagy másik lehetőséget megerősíthetik? Gondoljunk Angela szerepében és helyében – nézzük meg, mi alapján dönthet!

Melyik székbe ül Angela?

Ha gyakorlott a csoport a drámában, Angela szerepét valamelyik diák is felveheti – ellenkező esetben a tanárra vár ez a feladat. Két szék áll szemben egymással, a távolság köztük kb. 6-7 méter. A csoport kettéosztva, aszerint, hogy melyik álláspontot képviselik – vagy úgy osztva, hogy nagyjából azonos létszám képviselje mindkét nézetet. Angela középen, a két szék közötti távolság felezőpontjában. Cél, hogy eljusson valamelyik székig – döntésig. A szereplő lassított mozgással indul el abba az irányba, amelyik mellett erősebb érvek szólnak. A változást jelezheti a mozgása: megállhat, akár vissza is fordulhat, ha a másik oldalról hatásosabb érveket mondanak.

12. Maszk

Hogyan érezheti magát a lány a székben ülve, miután kimondta/nem mondta ki *(attól függően, hogyan döntött a csoport az előzőekben)* a nevet? Válassz egy maszkot és mondj egy mondatot Angelaként!

13. „Regényírás”

Hogyan alakulhatott Angela sorsa a továbbiakban? Olvassuk újra az óra elején hallottakat Angeláról *(lásd. 1. pont)*, és az író szerepébe bújva folytassuk Angela életének regényét – írjuk meg annak egy következő fejezetét vagy akár a befejezését attól a ponttól, ameddig eljutottunk!

Drámapedagógiai rendezvény a Marczibányi téren. Foglalkozásvezető: Kuzsmann Nóra
Trencsényi Imre felvétele